

Uchwała
Nr 14/168/14/IV
Zarządu Województwa Warmińsko - Mazurskiego
z dnia 11 marca 2014 r.

w sprawie przedstawienia Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych *Informacji z zakresu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko - mazurskim w roku 2013.*

Na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013 r., poz. 596 z późn. zm.) oraz art. 35 ust.1 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1

1. Przyjmuje się *Informację z zakresu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko - mazurskim w roku 2013* stanowiącą załącznik do niniejszej Uchwały.
2. Postanawia się przekazać *Informację*, o której mowa w ust. 1, Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

§ 2

Wykonanie Uchwały powierza się Dyrektorowi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Zarządu
Województwa Warmińsko – Mazurskiego

Jacek Protas

Informacja
z zakresu działań na rzecz osób niepełnosprawnych
w województwie warmińsko-mazurskim
w roku 2013

Dokumentem, na podstawie którego w roku 2013 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podejmował działania na rzecz osób niepełnosprawnych był „*Wojewódzki program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2012-2015*”, przyjęty Uchwałą Nr 6/52/12/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 7 lutego 2012 r. Zadania zrealizowano zgodnie z przyjętym harmonogramem stanowiącym załącznik do ww. dokumentu.

Koordynatorem realizacji *Programu* jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego 28/361/12/IV z dnia 12 czerwca 2012 r., zmienionej Uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr 9/106/13/IV z dnia 19 lutego 2013 r., powołano Zespół Monitorujący do monitoringu i ewaluacji „*Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2012-2015*”, w celu corocznego monitorowania ww. programu.

Informację opracowano w oparciu o materiały przygotowane przez jednostki organizacyjne samorządu województwa wdrażające poszczególne cele *Programu* oraz organizacje pozarządowe współpracujące przy jego realizacji.

Cel strategiczny *Programu* to: „*Osoby niepełnosprawne aktywniej uczestniczą w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym oraz są bardziej zintegrowane ze środowiskiem lokalnym*”.

W roku 2013 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizował zadania na rzecz osób niepełnosprawnych w oparciu o określone priorytety:

1. Profilaktyka i ograniczanie skutków niepełnosprawności.
2. Integracja społeczna osób niepełnosprawnych.
3. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.
4. Partnerstwo na rzecz osób niepełnosprawnych.

**ZADANIA ZREALIZOWANE, W 2013 ROKU, W RAMACH
„WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU WYRÓWNYWANIA SZANS
I PRZECIWDZIAŁANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ POMOCY
W REALIZACJI ZADAŃ NA RZECZ ZATRUDNIANIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
NA LATA 2012-2015”.**

PRIORYTET: PROFILAKTYKA I OGRANICZANIE SKUTKÓW NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Cel ogólny: Rozszerzenie zakresu usług na rzecz zapobiegania powstawaniu niepełnosprawności oraz ograniczania jej skutków

W zapobieganiu niepełnosprawności i ograniczaniu jej skutków szczególne znaczenie ma stworzenie sprawnego systemu profilaktyki niepełnosprawności, która winna mieć podstawowe znaczenie w działaniach wszystkich podmiotów i społeczności. Zapobieganie niepełnosprawności i zmniejszanie jej skutków jest dla społeczeństwa mniej kosztowne niż konieczność zapewnienia późniejszej opieki nad osobami niepełnosprawnymi i podejmowanie działań zmierzających do ich integracji ze społeczeństwem.

Działania w ww. zakresie były realizowane w głównej mierze przez Departament Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, ale również przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Departament Turystyki i Departament Sportu ww. Urzędu oraz jednostki organizacyjne Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym m.in. Szkołę Policealną im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu, Szkołę Policealną w Elku, a także Szpital Psychiatryczny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Węgorzewie.

1. Realizując zadania z zakresu zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków, w tym propagowanie zdrowego stylu życia, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w roku 2013 dofinansował 13 działań organizacji pozarządowych, na łączną kwotę 40 600 zł. W ramach tych działań odbyły się m.in.: imprezy rekreacyjno-sportowe, zajęcia rehabilitacyjne i terapeutyczne, spotkania, konferencje, turnusy, szkolenia, warsztaty edukacyjne. Szczegółowy wykaz ww. przedsięwzięć przedstawia Tabela nr 1.:

Tabela nr 1. Zadania z zakresu zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków dofinansowane w 2013 r.

Lp.	Nazwa dofinansowanej organizacji pozarządowej	Nazwa dofinansowanego zadania	Liczba beneficjentów*	
			ogółem	w tym osób niepełnosprawnych
1.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Iławie	Profilaktyka chorób układu krążenia wśród osób niepełnosprawnych	45	45
2.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Giżycku	Żyj aktywnie – profilaktyka chorób układu krążenia	2 053	bd
3.	Elbląskie Stowarzyszenie Amazonek w Elblągu	Profilaktyka ma Różowe Okulary	268	bd
4.	Kętrzyńskie Towarzystwo „Amazonki”	Profilaktyka Twoją Szansą – Wygraj z Rakiem	350	30
5.	Olsztyńskie Stowarzyszenie Pomocy Psychicznym i Nerwowo Chorym w Olsztynie	Dialog	200	30

6.	Olsztyńskie Stowarzyszenie Pomocy Psychicznym i Nerwowo Chorym w Olsztynie	Potrafię	150	150
7.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Morągu	Odnaleźć siebie	23	23
8.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i ich Rodzin „Dajmy Szansę” w Stawigudzie	Akademia sportowa	16	16
9.	Caritas Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie	Zrozumieć żałobę – starta jako część życia	20	bd
10.	Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Młodzieży i Osób Dorosłych z Wadami Genetycznymi i Rozwojowymi „Nadzieja” w Olsztynie	Przygoda ze sportem	10	10
11.	Stowarzyszenie „Serce za Uśmiech” przy Elbląskim Szpitalu Specjalistycznym z Przychodnią SP ZOZ w Elblągu	Droga do siebie – interdyscyplinarny model pomocy osobom w kryzysie psychicznym	251	bd
12.	Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszycach	Seksualność osób z zaburzeniami psychicznymi	34	20
13.	Olsztyńskie Stowarzyszenie Pomocy Psychicznym i Nerwowo Chorym w Olsztynie	Paja brava – dzika trawa	270	9

*bd – brak danych

Łącznie w ww. projektach uczestniczyło ponad 3,6 tys. beneficjentów, w tym ponad 300 stanowiły osoby niepełnosprawne.

Różnorodność form i metod ww. działań przyczyniła się do poprawy sprawności ruchowej, komunikacji, wzrostu poczucia wartości społecznej, zapobiegania niepełnosprawności poprzez stymulację dzieci z wczesnymi zaburzeniami, upowszechnienia sportu, rehabilitacji wśród osób niepełnosprawnych, zwiększenia aktywności intelektualnej, a także spowodowała wzrost świadomości społecznej na temat potrzeby zapobiegania niepełnosprawności i prowadzenia „zdrowego stylu życia”.

Z uwagi na niepokojący wzrost liczby wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności z powodu zaburzeń psychicznych oraz liczby osób z zaburzeniami psychicznymi rejestrowanych w placówkach psychiatrycznej opieki zdrowotnej, część z wyszczególnionych w Tabeli nr 1 (pozycje 5-13) zadań obejmowała również przedsięwzięcia z zakresu promocji zdrowia psychicznego oraz zapobiegania zaburzeniom psychicznym, realizowanych w oparciu o Wojewódzki Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015 Województwa Warmińsko-Mazurskiego, przyjęty Uchwałą Nr 47/610/11/IV Zarządu Województwa Warmińsko – Mazurskiego z dnia 12 września 2011 r.

Ponadto, w zakresie realizacji ww. Programu Departament Zdrowia opracował „Przewodnik o dostępnych formach: opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, aktywizacji zawodowej, opieki w stanach kryzysu psychicznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin oraz ofiar sytuacji kryzysowych w województwie warmińsko-mazurskim”. Dokument ten przyczynił się do zwiększenia dostępu do informacji na temat dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, dotkniętych ww. problemem.

- Mając na uwadze wartości sportu oraz korzyści wynikające z jego uprawiania przez osoby niepełnosprawne Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w roku 2013 dofinansował udział klubów zrzeszonych w Warmińsko-Mazurskiej Federacji Sportu Osób Niepełnosprawnych w 34 imprezach sportowych rangi mistrzowskiej, ogólnopolskiej i międzynarodowej. Ponadto, udzielono dotacji czterem stowarzyszeniom z przeznaczeniem na zorganizowanie imprez sportowych na rzecz osób niepełnosprawnych. Szczegółowy wykaz ww. imprez przedstawia Tabela nr 2.

Tabela nr 2. Imprezy o charakterze sportowym, rekreacyjnym i rekreacyjno-sportowym dofinansowane przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2013 r.

Lp.	Nazwa podmiotu realizującego zadanie	Nazwa dofinansowanego zadania	Liczba niepełnosprawnych uczestników
1.	Warmińsko-Mazurska Federacja Sportu Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie	Indywidualne i drużynowe Mistrzostwa Polski w strzelectwie laserowym niewidomych i słabo widzących Olsztyn-Dadaj i Przemyśl	16
		Indywidualne i drużynowe MP w strzelectwie pneumatycznym niewidomych i słabo widzących Olsztyn-Dadaj	28
		Indywidualne i drużynowe MP w bowlingu niewidomych i słabo widzących Toruń i Wrocław	26
		Indywidualne i drużynowe MP w kręglach niewidomych i słabo widzących Tomaszów Mazowiecki i Tuchola	14
		MP w kolarstwie tandemowym niewidomych i słabo widzących. Tor – Pruszków, Szosa - Sobótka	8
		Górskie MP w kolarstwie tandemowym niewidomych i słabo widzących Borowice	3
		Drużynowe MP w kolarstwie tandemowym niewidomych i słabo widzących. Poznań	4
		Ogólnopolski wyścig w kolarstwie tandemowego niewidomych i słabo widzących. Poznań, Lublin i Polanica	10
		Puchar Europy w kolarstwie tandemowym niewidomych i słabowidzących Terhova	2
		MP w L.A. Słubice	6
		Letnie Międzynarodowe MP w pływaniu os. niepełnosprawnych Szczecin	3
		Turniej w Siatkówce na Siedząco „Elbląg CUP” Elbląg	12
		MP w siatkówce na siedząco Szczecin	12
		MP w siatkówce na stojąco Zielona Góra	12
		VIII Międzynarodowy Turniej hokeja Elbląg	20
		MP w strzelectwie osób niepełnosprawnych Bydgoszcz	8
		Ogólnopolskie zawody sportowe osób niepełnosprawnych Grudziądz	7
		Puchar Polski w strzelectwie Osób Niepełnosprawnych Szczecin	6
		Eliminacje do MP niewidomych i słabo widzących w kręglach klasycznych Gostyń	14
		Ogólnopolski turniej w kręglach klasycznych Tomaszów Mazowiecki	5
		Puchar Polski w strzelectwie pneumatycznym i laserowym Przemyśl	5
		Szosowe MP na wózkach Andrychów	12
		Wojewódzkie zawody integracyjne w strzelectwie Olsztyn	47
		Turniej warcabowo-szachowo-strzelecki im. L.Hutnera Krynica Morska	29
		Wojewódzka Spartakiada Osób Niepełnosprawnych Elbląg	65
		Wojewódzkie Mistrzostwa w brydżu sportowym Olsztyn	8

2.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Ostródzie	X Spartakiada osób niepełnosprawnych WTZ Województwa Warmińsko-Mazurskiego	51
3.	Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Przystań” w Nowej Wsi Elckiej	VIII Spartakiada Domów Pomocy Społecznej Polski Północno-Wschodniej	85
4.	Oddział Warmińsko-Mazurski Polskiego Związku Głuchych w Olsztynie	Wojewódzki Turniej Bowlingowy Nieślyszących	38
5.	Oddział Warmińsko-Mazurski Polskiego Związku Głuchych w Olsztynie	Wojewódzki Turniej Nieślyszących w Bule	71
6.	Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Jesteś” w Węgorzewie	Organizacja konkursu wojewódzkiego pod hasłem „Ruch rzeźbi umysł, serce, ciało...” dla uczniów Specjalnych Ośrodków Szkolno-Wychowawczych	60

Łączna kwota dofinansowania wyniosła 72 tys. zł. W imprezach sportowych uczestniczyło prawie 700 osób niepełnosprawnych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Zorganizowane turnieje, spartakiady i zawody umożliwiły osobom niepełnosprawnym aktywne spędzenie wolnego czasu oraz pozwoliły na aktywizację wszystkich uczestników, bez względu na poziom potencjału sprawnościowego. Ponadto, zmobilizowały inne osoby niepełnosprawne do uprawiania czynnego sportu, co niewątpliwie przyczyniło się do prowadzenia przez te osoby zdrowszego stylu życia.

Dodatkowo, udzielono dotacji Klubowi Sportowemu Akademickiego Związku Sportowego Uniwersytetu Warmińsko Mazurskiego w Olsztynie, w wysokości 3 000 zł z przeznaczeniem na szkolenie sportowe i udział zawodników województwa w zawodach ogólnopolskich i międzynarodowych w dyscyplinach paraolimpijskich.

Ponadto, sześcioro niepełnosprawnych sportowców, reprezentujących kluby i stowarzyszenia sportowe Województwa Warmińsko-Mazurskiego otrzymywało w 2013 r. stypendia sportowe za osiągnięcie wysokich wyników sportowych, na łączną kwotę 28 240 zł. Stypendia pozwoliły tym zawodnikom utrzymać prezentowany poziom sportowy.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2013 r. wykupił również usługę promocyjną podczas Mistrzostw Europy w Piłce Siatkowej na siedząco, które miały miejsce w Elblągu. W imprezie wzięły udział 22 najlepsze zespoły narodowe z Ukrainy, Słowenii, Niemiec, Chorwacji, Holandii, Rosji, Węgier, Finlandii, Bośni i Hercegowiny, Serbii, Litwy, Azerbejdżanu, Wielkiej Brytanii oraz Polski.

3. W ramach działań na rzecz promocji zdrowia psychicznego oraz zapobiegania zaburzeniom psychicznym Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz jego jednostki organizacyjne zrealizowały n.w. przedsięwzięcia:

- a) Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku, funkcjonujący w strukturze Szpitala Psychiatrycznego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Węgorzewie, przeprowadził:
 - szkolenie indywidualne pracowników lecznictwa odwykowego, w których uczestniczyło 28 pracowników poradni odwykowych i szpitali, wartość przedsięwzięcia – 64 195 zł,
 - szkolenie grupowe praca z osobami uzależnionymi głuchoniemymi - język migowy, w którym uczestniczyło 15 pracowników poradni odwykowych i szpitali, wartość przedsięwzięcia – 16 352 zł,
 - szkolenie grupowe praca z osobami uzależnionymi głuchoniemymi - język migowy po certyfikacie Kursu Służb Społecznych, w którym uczestniczyło 10 pracowników poradni odwykowych i szpitali, wartość przedsięwzięcia – 5 747 zł,
 - superwizje realizacji programów terapeutycznych, w których uczestniczyli terapeuci z 11 placówek, wartość przedsięwzięcia – 19 050 zł,
- b) Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie udzielił wsparcia, na mocy podpisanej z Ośrodkiem Rehabilitacji Uzależnionych "DOREN" im. Berty Trusiewicz Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej umowy, na realizację szkolenia dla 35 terapeutów lecznictwa uzależnień od narkotyków, wartość przedsięwzięcia –

12 800 zł oraz przekazał dotację w wysokości 60 000 zł Przychodni Psychoterapii Profilaktyki Leczenia Uzależnień NZOZ Piotr Kozłowski na zadanie „Program readaptacji społecznej skierowanej do pacjentów leczonych substytucyjnie” (działaniem objęto 16 osób niepełnosprawnych).

- c) uczniowie Szkoły Policealnej im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu wsparli Stowarzyszenie „Pro Familia” w działaniach organizacyjno-logistycznych oraz w zakresie obstawy medycznej podczas konferencji „*Solidarni z osobami chorymi psychicznie – przejdźmy przez otwarte drzwi*”, którą zorganizowano w ramach obchodów dnia solidarności z osobami chorymi na schizofrenię. W ww. przedsięwzięciu, wzięli udział przedstawiciele środowiska osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi, ich rodzin i otoczenia, terapeuci oraz mieszkańcy miasta Elbląg – łącznie 200 osób. Działanie to przyczyniło się do wzrostu wśród jego uczestników wiedzy na temat funkcjonowania w społeczeństwie osób chorych psychicznie, zdobycia doświadczenia w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych, a także do integracji z tymi osobami.
4. W profilaktyce i ograniczaniu skutków niepełnosprawności bardzo duże znaczenie ma również zapobieganie wypadkom, w tym m.in. podejmowanie skutecznych działań zmierzających do ograniczenia liczby wypadków drogowych, których następstwem może być niepełnosprawność. Działania w zakresie uświadamiania na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego wśród dzieci i młodzieży podejmowane były w 2013 r. przez Szkołę Policealną im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu. Uczniowie tej szkoły przeprowadzili turniej bezpieczeństwa w ruchu drogowym „*Bezpieczna droga*” dla uczniów innych szkół w Elblągu i z powiatu elbląskiego. Przeprowadzono również zajęcia z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej dla pracowników Jednostki Wojskowej w Elblągu, Młodzieżowego Domu Kultury w Elblągu, przedszkoli i szkół w Elblągu, a także zajęcia dla pielęgniarek i położnych uczestniczących w kursie kwalifikacyjnym „*Resuscytacja krążeniowo-oddechowa*”. Wśród 786 uczestników wzrosły wiedza i umiejętności w zakresie zachowań podczas wypadków oraz udzielania pierwszej pomocy, a także świadomość w zakresie skutków niebezpiecznych zachowań w ruchu drogowym. Dzięki ww. szkoleniom nastąpiło również zwiększenie umiejętności szybkiego i efektywnego reagowania oraz działania w stanach bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia.
- Ponadto, przedsięwzięcia na rzecz przeciwdziałania wypadkom drogowym, wodnym, przy pracy oraz w gospodarstwach rolnych i domowych realizowała również Szkoła Policealna w Elku. W ramach tych działań zorganizowano i przeprowadzono powiatowe eliminacje w Turnieju Wiedzy o Ruchu Drogowym na rzecz Starostwa Powiatowego w Elku, przy współpracy z Komendą Powiatową Straży Pożarnej w Elku oraz Komendą Powiatową Policji w Elku - 30 osób.
5. Ograniczeniu skutków niepełnosprawności sprzyja podejmowanie działań zmierzających do doposażenia w sprzęt rehabilitacyjny placówek i instytucji zajmujących się rehabilitacją osób niepełnosprawnych. Mając na uwadze powyższe, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego uczestniczył w realizacji „*Programu wyrównywania różnic między regionami*” w ramach obszaru A – dofinansowanie ze środków PFRON wyposażenia obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny. W 2013 roku Departament Zdrowia dofinansował, ze środków PFRON, doposażenie placówek rehabilitacyjnych i instytucji w sprzęt rehabilitacyjny na łączną kwotę 910 153,92 zł w 12 powiatach. Doposażone placówki to:
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Działdowie,
 - Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny w Górowie Iławeckim,
 - Powiatowy Szpital im. Władysława Biegańskiego w Iławie,
 - Samodzielny Publiczny Ośrodek Rehabilitacyjno-Terapeutyczny dla Dzieci i Młodzieży w Elblągu,
 - Wojewódzki Szpital Zespolony w Elblągu,
 - Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy im. Prof. S. Popowskiego w Olsztynie,
 - Zespół Opieki Zdrowotnej w Szczytnie,
 - Szpital Powiatowy im. Michała Kajki w Mrągowie,
 - Szpital Powiatowy Spółka z o.o. w Pasłęku,
 - Pro-Medica w Elku Sp. z o.o.,
 - Szpital Powiatowy im. J. Mikulicza w Biskupcu,
 - Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie,
 - Samodzielny Publiczny Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie,
 - Zespół Opieki Zdrowotnej w Nidzicy,
 - Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny dla Dzieci w Ameryce,
 - Zespół Opieki Zdrowotnej w Lidzbarku Warmińskim.

Działania te odpowiadały na potrzeby osób niepełnosprawnych zamieszkujących województwo warmińsko-mazurskie, przyczyniły się do zwiększenia dostępności do usług rehabilitacyjnych w miejscu zamieszkania tych osób, podnosząc jednocześnie jakość usług świadczonych przez placówki rehabilitacyjne działające na terenie

województwa. Tym samym, rehabilitacja osób niepełnosprawnych stała się bardziej efektywna i pozwala na ograniczanie skutków niepełnosprawności.

6. W 2013 r. w ramach systematycznego rozwoju infrastruktury turystycznej Departament Turystyki dofinansował zadania publiczne, realizowane przez organizacje pozarządowe działające w ww. obszarze, na łączną kwotę 20 100 zł, w tym:
- Przygotowanie dokumentacji i znakowania Rowerowego Szlaku Menonitów,
 - Odnowienie i modernizacja odcinków turystycznego szlaku rowerowego Święta Lipka – Kętrzyn – Gierłoż – Owczarnia – Nakomiady – Ryn – Stara Rudówka – Bogaczewo – Giżycko,
 - Odnowienie i modernizacja turystycznego szlaku rowerowego Wilkasy – Rydzewo – Milki – Lipińskie – Wydminy.
- Z ww. szlaków turystycznych korzystają również osoby niepełnosprawne.

7. Wychodząc naprzeciw potrzebom środowiska osób niepełnosprawnych w zakresie usług rehabilitacyjnych, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, realizując zapisy art. 35 ust 1 pkt 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) dofinansował w 2013 r., ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, *roboty budowlane w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane* (Dz. U. z 2013 r., poz. 1409, z późn. zm.) *dotyczące obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów*. W ramach tych działań, przyznano dofinansowanie podmiotom, które spełniły kryteria określone w ww. rozporządzeniu, na roboty budowlane w 4 obiektach, na łączną kwotę 3 680 352,00 zł, tj. na:

- budowę Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego przy ul. Klonowej w Kętrzynie,
- zmianę sposobu użytkowania szkoły na dom pomocy społecznej wraz z zagospodarowaniem terenu w miejscowości Kamińsk, Gmina Górowo Iławeckie,
- remont oraz dostosowanie budynku Internatu i terenu Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Kisielicach do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- wymianę wykładzin podłogowych w pomieszczeniach budynku Stowarzyszenia Integracji Osób Niepełnosprawnych SION.

Realizacja ww. zadania stworzyła osobom niepełnosprawnym lepsze warunki do kompleksowej rehabilitacji w miejscu zamieszkania. Ze złożonych wniosków o dofinansowanie ww. zadań i sprawozdań wynika, że z nowopowstałych lub rozbudowanych obiektów służących rehabilitacji korzystać będzie dodatkowo ponad 400 osób niepełnosprawnych.

8. Na podstawie § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. *w sprawie turnusów rehabilitacyjnych* (Dz. U. z 2007 r. Nr 230, poz. 1694) Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego wydał, w 2013 roku, 7 opinii o ośrodkach ubiegających się o wpis do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy dla osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania ze środków PFRON. Przed wydaniem opinii, będącej podstawą wpisu do ww. rejestru, pracownicy Urzędu Marszałkowskiego dokonali wizytacji ośrodków pod kątem oceny ich możliwości zapewnienia osobom niepełnosprawnym dogodnych warunków pobytu, jak również, oceny zaplecza i jego wyposażenia do prowadzenia różnych form aktywnej rehabilitacji, w tym zaplecza do prowadzenia zajęć usprawniająco-rekreacyjnych, ogólnousprawniających, rekreacyjno-sportowych i wypoczynkowych. Przedmiotowe opinie zostały przekazane Wojewodzie Warmińsko-Mazurskiemu, który na ich podstawie dokonał wpisu do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy dla osób niepełnosprawnych, korzystających z dofinansowania ze środków PFRON.

PRIORYTET: INTEGRACJA SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Cel ogólny: Zwiększenie aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i integracji ze środowiskiem.

Z uwagi na postępujący wzrost zagrożenia wykluczeniem społecznym i zawodowym różnych grup społecznych, w tym przede wszystkim osób niepełnosprawnych, które z racji swojej niepełnej sprawności znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, niezmiernie ważne jest podejmowanie skutecznych działań w celu wyeliminowania niepożądanych zjawisk takich jak odrzucenie, alienacja i marginalizacja tych osób. Niezbędne jest zatem, stymulowanie rozwoju ruchu społecznego oraz wspieranie samorządów i organizacji pozarządowych

w realizacji zadań na rzecz poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych, ich uspołecznienia i aktywizacji w lokalnym środowisku.

Dlatego, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2013 r. podejmował działania zmierzające do stworzenia sprawnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych poprzez rozwój infrastruktury społecznej umożliwiającej korzystanie z usług rehabilitacyjnych oraz wyrównywania szans w zakresie kultury, turystyki i rekreacji. Działania w tym zakresie realizowane były przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Departament Turystyki, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Biuro ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, a także jednostki organizacyjne Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu, Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu, Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie oraz Szkołę Policealną im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu.

1. Podstawowym warunkiem sprawnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych jest dostęp do informacji. W związku z tym, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej co roku uaktualnia, opracowaną w roku 2004, *Bazę placówek, instytucji i ośrodków wsparcia umożliwiających rehabilitację osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim*. Materiał, wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku, dostępny jest na stronach internetowych Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego i zawiera 645 adresów podmiotów działających w województwie warmińsko-mazurskim na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Ww. Baza powstała na podstawie informacji zebranych z powiatów i gmin województwa warmińsko-mazurskiego.

Możliwość korzystania z ww. dokumentu zwiększa dostępność do informacji niepełnosprawnym mieszkańcom naszego województwa, a także pozwala na lepszą komunikację pomiędzy podmiotami, zajmującymi się szeroko rozumianą rehabilitacją (lecniczą, zawodową i społeczną).

Ponadto, w celu zwiększenia dostępu do informacji o placówkach, instytucjach i ośrodkach wsparcia dla osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu zorganizował w 2013 r. w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Elblągu seminarium dla nauczycieli, wychowawców, szkolnych doradców zawodowych pt. „*Uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych i zawodowych – kształcenie, zawód, praca*”. Uczestnicy seminarium poznali specyfikę działania SOSW, pogłębili wiedzę na temat dysfunkcji intelektualnych i fizycznych uczniów, a także poprzez udział w zajęciach otwartych, poświęconych przygotowaniu zawodowemu uczniów, doskonalili umiejętności dydaktyczne w pracy z uczniem niepełnosprawnym. W przedsięwzięciu wzięło udział 38 osób, w tym nauczyciele przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących, dyrektorzy szkół, doradcy zawodowi, pedagodzy, psychologowie oraz wychowawcy.

2. W ramach organizowania szkoleń merytorycznych i warsztatów dla kadry podmiotów wspierających aktywny udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i integracji ze środowiskiem, z inicjatywy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej przeprowadzone zostały np. szkolenia:
 - „Trening umiejętności społecznych i interpersonalnych oraz racjonalna terapia zachowań”,
 - „Nowoczesne formy i metody pracy z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie, chorymi psychicznie oraz osobami starszymi”,
 - „Socjoterapia jako proces i metoda pracy z osobami z zaburzeniami intelektualnymi”.

W ww. szkoleniach uczestniczyło 81 pracowników domów pomocy społecznej, ośrodków pomocy społecznej oraz środowiskowych domów samopomocy.

Ponadto, w ramach projektów systemowych Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 (Priorytet VII), współfinansowanych ze środków EFS, 104 pracowników powiatowych centrów pomocy rodzinie, środowiskowych domów samopomocy, domów pomocy społecznej, warsztatów terapii zajęciowej, ośrodków pomocy społecznej, zakładów aktywności zawodowej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, a także Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, w 2013 roku, uczestniczyło w szkoleniu pn. „*Język migowy jako klucz do przełamywania barier w komunikacji z osobami z zaburzeniami słuchu i mowy*”.

Dodatkowo, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu zorganizował konferencję pt. *Od ucznia do pracownika – „wyjątkowi” na rynku pracy*, w której uczestniczyło 92 osoby, w tym pracownicy nadzoru pedagogicznego, dyrektorzy gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, pracodawcy, nauczyciele, doradcy zawodowi, pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznych, przedstawiciele instytucji rynku pracy oraz organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką osób niepełnosprawnych i bezrobotnych. Działanie to przyczyniło się do pogłębienia wiedzy na temat specyfiki przygotowania do pełnienia ról zawodowych osób niepełnosprawnych, kształtowania umiejętności pracy dydaktycznej z uczniem niepełnosprawnym.

Działania w tym zakresie podejmowane były także przez Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu, które zorganizowało 2 warsztaty z zakresu choreoterapii pn. „*Laboratorium ciała*” dla 25 osób.

Dzięki tym warsztatom uczestnicy zaznajomili się m.in. z technikami pracy z ciałem (taniec, improwizacja taneczna, joga, masaż), a także poszerzyli wiedzę jak używać ww. technik w pracy terapeutycznej.

3. Każda osoba ma prawo do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym i artystycznym odpowiednio do swoich zainteresowań i potrzeb. Podejmując działania w zakresie wyrównywania szans w dostępie do kultury, jednostki organizacyjne Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym: Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu, Warmińsko-Mazurska Filharmonia im. F. Nowowiejskiego w Olsztynie, Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie, przy współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, zorganizowały szereg imprez kulturalno-artystycznych, prezentacje twórczości osób niepełnosprawnych oraz warsztatów plastyczno-artystycznych, m.in.:
 - XIII Przegląd Twórczości Artystycznej i Literackiej Osób Niepełnosprawnych Powiatu Szczycieńskiego „Wystawa Europejski Rok Obywatelstwa”, podczas którego zaprezentowano 75 prac 92 niepełnosprawnych twórców. Wystawę prac plastycznych zobaczyło ponad 700 osób,
 - IV Ogólnopolski Festiwal Twórczości Wszelakiej Osób Głuchoniewidomych, współorganizowany z Warmińsko-Mazurską Jednostką Wojewódzką Towarzystwa Pomocy Głuchoniewidomym, na którym niepełnosprawni artyści przedstawili swoją twórczość. W festiwalu uczestniczyło 80 niepełnosprawnych artystów z całej Polski,
 - Program edukacyjny „Twórcza Terapia” adresowany głównie do dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, obejmujący zajęcia warsztatowe z różnych dziedzin sztuki, prezentacje sceniczne oraz wyjazdy na spektakle teatralne i wystawy. Łącznie w ww. wydarzeniach kulturalnych uczestniczyło ponad 200 osób,
 - Letnią Szkołę Edukacji Artystycznej, w formie warsztatów, w tym zajęcia plastyczne, teatralne, fotograficzno-filmowe, taneczne, muzyczne oraz z historii i kultury regionalnej. Projekt miał charakter integracyjny – dla młodzieży sprawnej, jak i niepełnosprawnej, ogółem 29 osób, w tym 24 niepełnosprawnych oraz 5 wolontariuszy. Sprzyjało to budowaniu pozytywnych relacji i więzi wśród młodzieży, nauce empatii i zrozumienia potrzeb innych osób,
 - Europejski Festiwal Filmowy Ty i Ja – repliki kin studyjnych. Głównym celem festiwalu była integracja środowisk osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem poprzez prezentację filmów o tematyce, problemach i życiu osób niepełnosprawnych. W projekcji filmów uczestniczyły 62 osoby,
 - 6. Międzynarodowy Plener Artystyczny „Impresja”, podczas którego spotkali się twórcy znani i uznani oraz twórcy amatorzy i osoby niepełnosprawne posiadające dorobek artystyczny. W ramach projektu odbyły się 2 wieczory poetyckie oraz 3 warsztaty prowadzone przez profesjonalistów. Uczestniczyło w nich 15 osób. Wydana została także publikacja w formie książkowej zawierająca teksty literackie oraz reprodukcje prac plastycznych i fotografie,
 - 7. Międzynarodowe Spotkania Artystyczne, w ramach których odbyły się prezentacje artystyczne z udziałem osób niepełnosprawnych, koncerty, wystawy prac plastycznych oraz pokazy filmowe. Działania te ukierunkowane są przede wszystkim na osoby niepełnosprawne, przy aktywnym udziale osób sprawnych, szczególnie wolontariuszy. Różnorodność form umożliwiła osobom niepełnosprawnym realizację własnych pasji i zainteresowań artystycznych w szerokim kontekście społecznym. Formuła działań wpływa także na integrację, wymianę doświadczeń w zakresie pracy artystycznej oraz nawiązywanie kontaktów. Projekt ten umożliwił również osobom niepełnosprawnym sprawdzenie swoich umiejętności oraz kontakt z szeroką widownią, złożoną zarówno z osób sprawnych, jak i niepełnosprawnych. Udział w imprezie jest dla większości uczestników czynnikiem motywującym do działania, wyzwalamym nową energię. Służy to wszechstronnemu rozwojowi i rehabilitacji społecznej. W ww. spotkaniach wzięło udział łącznie ponad 2 tys. osób, w tym osoby niepełnosprawne,
 - XIV Ogólnopolski Konkurs Ceramiony, którego celem była prezentacja dorobku dzieci, młodzieży i osób dorosłych w dziedzinie ceramiki. Wśród osób biorących udział w konkursie byli uczestnicy warsztatów terapii zajęciowej, podopieczni środowiskowych domów samopomocy, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych,
 - koncerty organizowane przez Warmińsko-Mazurską Filharmonię im. F. Nowowiejskiego w Olsztynie – w 72 koncertach zorganizowanych podczas różnych imprez, wystaw, aukcji, spartakiad, przeglądów artystycznych uczestniczyło około 6 tys. osób niepełnosprawnych,
 - Spotkanie z tradycją wileńską – „Kaziuki nad Węgorapą”. Zarówno publicznością, jak i członkami występujących zespołów były osoby niepełnosprawne. W spotkaniu, które przyczyniło się do zbliżenia oraz wzajemnego poznania się osób niepełnosprawnych z terenu Polski z osobami niepełnosprawnymi z miast partnerskich powiatu węgorzewskiego, uczestniczyło ponad 45 osób niepełnosprawnych,
 - XXXVI „Święto Wiosny”. W ramach tego przedsięwzięcia dzieci ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego, Przedszkola z grupą integracyjną oraz Warsztatów Terapii Zajęciowej z Olszewa uczestniczyły w konkursie na gaik i marzankę. Udział około 20 osób niepełnosprawnych w projekcie, poprzez wprowadzenie rywalizacji grupowej w wykonywaniu rekwizytów, spowodowało zainteresowanie i emocjonalne zaangażowanie się tych osób w imprezach o charakterze obrzędowym,

- V Mistrzostwa Świata w letnim ciągnięciu sanek – „Dzień z Konopkową”. W imprezie zorganizowanej w formie festynu rodzinnego połączonego z tradycyjnymi zabawami ruchowymi, uczestniczyło około 35 osób niepełnosprawnych,
- XXXVI Międzynarodowy Jarmark Folkloru. Na kiermaszu twórcy niepełnosprawni z powiatu węgorzewskiego, giżyckiego, kętrzyńskiego, bartoszyckiego, oleckiego oraz grupa twórców z Warsztatu Terapii Zajęciowej z Olszewa Węgorzewskiego, Gołdapi i Elku wystawili swoje prace w tym m.in. koronki, serwetki, ceramikę, tkaniny, hafty, rzeźby, wyroby z wikliny i słomy. Odbyły się również pokazy rzemiosła tradycyjnego, w których uczestniczyły osoby niepełnosprawne, tj. pokaz koronki klockowej i szydełkowej, haftu, tkania na krosnach, przędzenia na wrzecionie i na kołowrotku, wyrobu świec z wosku pszczelego, toczenia na kole garncarskim, plecionkarstwa ze słomy i wikliny, obróbki bursztynu, wykonywania wycinek z papieru i inne. Przedsięwzięcie, w którym uczestniczyło około 60 artystów niepełnosprawnych, przyczyniło się do poznania kultury grup etnicznych i narodowościowych zamieszkujących współcześnie i w przeszłości Polskę północno-wschodnią, a także zwiększyło sprawność manualną osób niepełnosprawnych,
- XLIII Spotkanie Twórców Muzykantów i Śpiewaków oraz ich Przyjaciół. We wspólnym biesiadowaniu przy muzyce uczestniczyło ponad 20 osób niepełnosprawnych.

Ww. imprezy umożliwiły rozszerzenie oddziaływań na otwarte społeczeństwo, aktywny udział osób niepełnosprawnych w integracji z otoczeniem, promocję ich twórczości artystycznej, przełamywanie barier społecznych oraz zmianę sposobu postrzegania osób niepełnosprawnych poprzez ich możliwości, a nie ograniczenia.

4. W ramach zapewnienia osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, artystycznym oraz rekreacji, w 2013 r. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podejmował działania w zakresie organizacji imprez, wystaw, przeglądów artystycznych, w których uczestniczyły ww. osoby, w tym zrealizował nw. przedsięwzięcia:

- a) Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie był współorganizatorem XV Festynu Integracyjnego „Jesteśmy razem”, który odbył się 18 maja 2013 r. na Starym Mieście w Olsztynie. Głównym organizatorem był Warmińsko-Mazurski Sejmik Osób Niepełnosprawnych. Do organizacji Festynu włączyło się także wielu partnerów społecznych, między innymi: Warmińsko-Mazurski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża, Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów „Klanza” Oddział w Olsztynie, Olsztyńskie Towarzystwo Amazonki, Szkoła Policealna MEDYK oraz wolontariusze. W Festynie wzięły udział: domy pomocy społecznej, warsztaty terapii zajęciowej z całego województwa, organizacje pozarządowe zajmujące się osobami niepełnosprawnymi oraz mieszkańcy Olsztyna i okolic. Uczestniczyło w nim około 800 osób, w tym osoby niepełnosprawne.

Ubiegłoroczny Festyn był połączony z Targami Ekonomii Społecznej, organizowanymi w ramach Warmińsko-Mazurskich Dni z Ekonomią Społeczną.

Cała inicjatywa miała na celu integrację osób niepełnosprawnych oraz poszerzenie współpracy z różnymi podmiotami działającymi na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. Efektem podjętych działań było rozszerzenie oferty aktywnego spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne, nawiązanie wzajemnych kontaktów oraz prezentacja ich artystycznego dorobku.

- b) Departament Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie zlecił organizacjom pozarządowym realizację imprez turystycznych, na kwotę 46 300 zł, wśród nich:

- XLII Ogólnopolski Zlot Grunwaldzki (ZHP w Olsztynie),
- Ekomuzea Mazur (Gołdapski Fundusz Lokalny w Goldapii),
- Organizację imprez turystycznych promujących atrakcje i produkty turystyczne Województwa Warmińsko-Mazurskiego (Stowarzyszenie Dom Warmiński w Lidzbarku Warmińskim),
- Organizację cyklicznych imprez turystyczno-krajoznawczych PTTK (PTTK w Elblągu).

Ponadto, ww. departament współorganizował imprezy:

- Międzynarodowy Rajd Rowerowy Kętrzyn – Prawdińsk o Puchar Konsula Generalnego RP w Kaliningradzie,
- Międzynarodowy Spływ Kajakowy Łyna – Ława,
- Międzynarodowy Spływ kajakowy Węgorapa – Angrapa,
- XV Międzynarodowy Zlot Przyjaciół Lotnictwa i Mazur MAZURY AIRSHOW 2013,
- VI Kiermas Warmiński Tradycji/Dialogu/Zabawy w Białdach, którego celem było promowanie Warmii – jej tradycji, zwyczajów i walorów turystycznych. Obok licznych atrakcji na scenie, odbyły się prezentacje regionalnej sztuki ludowej, tradycyjnego rzemiosła i lokalnej kuchni.

Ww. przedsięwzięcia miały charakter masowy i ogólnodostępny. Brały w nich udział również osoby niepełnosprawne. Imprezy umożliwiły integrację tych osób z otoczeniem, poznanie walorów turystycznych regionu, propagowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego oraz ich uspołecznienie.

5. Realizując zadania w zakresie promowania pracy wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych uczniowie Szkoły Policealnej im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu, podejmowali działania wolontarystyczne w zakresie opieki nad dziećmi w Hospicjum Elbląskim, wykonywania masażu w środowisku domowym pacjentów, prowadzenia warsztatów z zakresu Arteterapii dla dzieci autystycznych w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2 w Elblągu, prowadzenie cyklicznych zajęć terapeutycznych z zakresu edukacji prozdrowotnej i ludoterapii dla uczestników Warsztatu Terapii zajęciowej w Elblągu oraz Warsztatu Terapii Zajęciowej w Przemarku. Ponadto, brali udział w kweście ulicznej na rzecz Hospicjum Elbląskiego w ramach akcji „Żonkilowe Pola Nadziei”. Łącznie w ww. przedsięwzięciach brało udział 42 wolontariuszy, którzy objęli swym działaniem około 350 osób niepełnosprawnych.

Zadania na rzecz promocji pracy wolontariatu podejmowało również Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu. W 2013 r. w partnerstwie z Stowarzyszeniem Kulturalnym „Viva art.” realizowano projekt „Kompetentny wolontariusz”. W ramach ww. przedsięwzięcia 14 wolontariuszy zostało przeszkolonych podczas trzech modułów, tj.:

- Specyfika pracy z osobami niepełnosprawnymi. Rodzaje i stopnie niepełnosprawności. Praca wolontarystyczna na rzecz osób starszych, jej uwarunkowania,
- Pierwsza pomoc przedmedyczna,
- Metody i techniki arteterapeutyczne stosowane w pracy z osobami niepełnosprawnymi.

Oprócz wiedzy teoretycznej wolontariusze uczestniczyli również w ćwiczeniach. Zdobytą w trakcie szkolenia wiedzę wykorzystywali także w codziennej pracy z osobami niepełnosprawnymi i starszymi.

Ponadto, ww. instytucja zorganizowała międzynarodową konferencję pn. „Arteterapia w praktyce”. Jej celem było stworzenie okazji do wymiany doświadczeń i poglądów na temat arteterapii pojętej jako kategoria edukacyjna i terapeutyczna oraz jej znaczenia dla teorii i praktyki w ujęciu istniejących współcześnie możliwości. Do udziału zaproszono psychologów, pedagogów, artystów i terapeutów. Łącznie w konferencji wzięły udział 23 osoby, w tym z Polski, Rosji, Niemiec i Szwecji.

W ramach realizacji projektu „Podaj dalej” 194 osoby brały udział w szkoleniach i warsztatach z zakresu arteterapii. Były to szkolenia ogólne i specjalistyczne zorganizowane dla pracowników różnych instytucji, wolontariuszy oraz przedstawicieli organizacji o profilu społeczno-kulturalnym. Poprzez udział w ww. działaniu zwiększyły się umiejętności oraz kompetencje kadry terapeutycznej i instruktorskiej w zakresie arteterapii.

Dodatkowo, przy Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu prowadzony jest klub wolontariusza. 11 jego członków wspiera bieżące działania Centrum.

6. System pomocy osobom niepełnosprawnym obejmuje również działania zaspokajające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów, które realizowane są w formie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym. W celu zintensyfikowania działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych niepełnosprawnych osób, w ramach Priorytetu IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w 2013 roku dofinansowywał projekty na rzecz aktywizacji edukacyjnej niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, w których uczestniczyły osoby niepełnosprawne, w tym korzystały z zajęć rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych, indywidualizacyjnych, terapeutycznych, tj.:

- „Indywidualizacja procesu nauczania. Cykl zajęć wspierających i rozwijających dla uczniów kl. I-III ostródzkich szkół podstawowych” (01.09.2011 r. - 31.12.2013 r.), realizowany przez Gminę Miejską w Ostródzie, dofinansowany w wysokości 391 000 zł,
- „Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkół podstawowych w Gminie Miejskiej Giżycko” (01.09.2011 r. – 30.06.2013 r.), realizowany przez Gminę Miejską Giżycko, dofinansowany w wysokości 293 052 zł,
- „Indywidualizacja nauczania uczniów klas I-III w Gminie Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie” (01.11.2011 r. – 31.08.2013 r.), realizowany przez Gminę Miejską Nowe Miasto Lubawskie, kwota dofinansowania 148 145 zł,
- „Każdy jest ważny” (01.09.2011 r. - 31.08.2013 r.), realizowany przez Gminę Miasto Elk, przyznane dofinansowanie 792 368,40 zł,
- „Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III SP w Gminie Łukta” (01.09.2012 r. – 30.06.2013 r.), realizowany przez Gminę Łukta, dofinansowanie 69 354,90 zł,
- „Chatka Puchatka” (01.07.2013 r. – 30.06.2015 r.), realizowany przez Gminę Gronowo Elbląskie, dofinansowany w wysokości 616 378,65 zł,

- „Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III Szkoły Podstawowej Nr 6 w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Bartoszycach” (01.08.2012 r. – 31.07.2013 r.), realizowany przez Powiat Bartoszycki - dofinansowanie 30 000 zł,
- „Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkół podstawowych Gminy Pasłęk” (01.11.2012 r. – 29.06.2013 r.), realizowany przez Gminę Pasłęk, wartość projektu 277 951,36 zł,
- „Jestem niesłyszący – nie jestem gorszy – dajcie mi szansę” (01.08.2013 r. – 31.07.2014 r.), realizowany przez Stowarzyszenie Rehabilitacji i Pomocy osobom z Wadą Słuchu „pokonać ciszę”, dofinansowanie projektu 121 265 zł,
- „Rozwój moją szansą – wieloprofilowe wspomaganie rozwoju osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem” (01.07.2013 r. – 30.06.2015 r.), realizowany przez Powiat Giżycki, dofinansowany w wysokości 773 795,16 zł,
- „Nowoczesne rozwiązania w edukacji niepełnosprawnych w SOSW w Szymanowie” (01.09.2013 r. – 31.05.2015 r.), realizowany przez Powiat Ostródzki/Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Szymanowie, dofinansowany na kwotę 414 896,51 zł.

7. Zlecenie zadań publicznych organizacjom pozarządowym jest jednym ze skuteczniejszych środków mających na celu zwiększenie integracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej środowisk zagrożonych społecznym wykluczeniem, a takim jest środowisko osób niepełnosprawnych. Dzieje się tak dlatego, że to organizacje pozarządowe są najbliżej swoich lokalnych problemów, dzięki czemu mają możliwość szybkiego ich diagnozowania i rozwiązywania.

Podejmując działania mające na celu wsparcie projektów na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym finansowanych ze środków PFRON oraz z budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podjął w 2013 r. następujące działania:

- a) realizując zapisy art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o *rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2011 r. Nr 127 poz. 721, z późn. zm.), zlecono, ze środków PFRON, zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych nw. organizacjom pozarządowym na łączną kwotę 184 000 zł., z których skorzystało ponad 600 osób:
 - Warmińsko-Mazurskiemu Stowarzyszeniu Rodzin, Opiekunów i Przyjaciół Osób z Zespołem Downa „Strzał w 10” w Olsztynie zadanie „*Rehabilitować znaczy lepiej żyć*”. W ramach projektu 30 osób niepełnosprawnych uczestniczyło w zajęciach integracji sensorycznej, dogoterapii, logopedycznych, Biofeedback. Dzięki zajęciom nastąpiła u tych osób m.in. poprawa koordynacji ruchowej, poprawa koncentracji uwagi i komunikowania się z otoczeniem. Ponadto, w wyniku skorzystania przez 12 rodzin z punktu konsultacyjnego nastąpiło zmniejszenie lęków związanych z posiadaniem dziecka z zespołem Downa oraz zwiększenie stopnia jego akceptacji przez rodziców.
 - Stowarzyszeniu Wyjątkowe Serce w Olsztynie zadanie *Kompleksowe wsparcie dzieci i młodzieży z autyzmem i zespołem Aspergera „Tacy jesteśmy”*. W trakcie realizacji projektu 72 osoby uczestniczyły w szkoleniach wspierających terapię z zakresu Zespołu Aspergera, dzięki czemu pogłębili oni swoją wiedzę na temat ww. schorzenia. Ponadto, 115 beneficjentów skorzystało z punktu konsultacyjnego dla dzieci i młodzieży z autyzmem i niepełnosprawnościami sprzężonymi. Podczas konsultacji beneficjenci kierowani byli do placówek specjalnych, otrzymywali diagnozy, sporządzano im indywidualne programy terapii, w ramach których realizowane były zajęcia rehabilitacyjne. W toku zadania uruchomiono również platformę społecznościową „Tacy jesteśmy”, dzięki której wzrosła świadomość społeczna dotycząca funkcjonowania osób z autyzmem.
 - Stowarzyszeniu Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszycach zadanie „*Centrum wsparcia terapeutyczno-rehabilitacyjnego osób niepełnosprawnych*”. Podczas realizacji projektu 30 osób uczestniczyło w zajęciach rehabilitacyjnych, warsztatach batiku, filcowania oraz warsztatach terapeutycznych. Udział w ww. formach wsparcia zwiększył samodzielność tych osób, poprawił ich funkcjonowanie psychospołeczne i sprawność fizyczną, rozwinął umiejętność sprawnego komunikowania się, a także zapobiegł pogłębianiu się niepełnosprawności.
 - Stowarzyszeniu Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszycach zadanie „*Centrum poradnictwa dla osób niepełnosprawnych*”. W trakcie realizacji zadania 40 osób niepełnosprawnych skorzystało z poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz porad na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej. W wyniku tych działań powstał nowoczesny system wsparcia dla osób niepełnosprawnych w postaci specjalistycznego poradnictwa, dzięki czemu możliwe było zwiększenie samodzielności, a także przyspieszenie procesu adaptacji, aktywizacji zawodowej i społecznej tych osób.
 - Szkolnemu Klubowi Sportowemu Niesłyszących „Olimpijczyk” w Olecku zadanie „*Ruch jest mową dziecka*”. Jego głównym celem było systematyczne szkolenie rehabilitacyjno-sportowe młodzieży niepełnosprawnej w takich dyscyplinach sportowych jak lekkoatletyka, piłka siatkowa, tenis stołowy i piłka nożna (42 osoby), a także umożliwienie ww. osobom niepełnosprawnych udziału

w ogólnopolskich zawodach sportowych. Realizacja zadania, wpłynęła m.in. na nabycie i podtrzymanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych, rozwijanie umiejętności sprawnego komunikowania się z otoczeniem, spędzenie wolnego czasu z pożytkiem dla zdrowia i wszechstronnego rozwoju psychomotorycznego.

- Stowarzyszeniu „Dać Nadzieję” przy Środowiskowym Domu Samopomocy w Olecku zadanie „*Klub Pacjenta*”. W ramach realizacji zadania 25 osób niepełnosprawnych psychicznie brało udział w treningach i zajęciach, dzięki którym nabyli m.in. umiejętności z zakresu higieny osobistej, gospodarowania własnym budżetem, samodzielnego dokonywania zakupów oraz przygotowywania posiłków. Podczas pracy w pracowniach: plastycznej, technicznej, ceramicznej, witrażowej, powstały prace artystyczne, które zostały zaprezentowane na imprezach regionalnych. Uczestnicy projektu mieli także możliwość spotkań indywidualnych i grupowych z psychologiem, które wpłynęły m.in. na wzrost poczucia własnej wartości, samodzielności i poprawę relacji w kontaktach międzyludzkich.
 - Polskiemu Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Iławie zadanie „*Wsparcie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w dążeniu do samodzielnego funkcjonowania*”. Przeprowadzone zajęcia w zakresie terapii indywidualnej i grupowej, terapii logopedyczno-psychologicznej oraz ruchowej wpłynęły m.in. na poprawę u 43 osób zaradności i samodzielności, wzrost poczucia własnej wartości, przełamywanie barier społecznych poprzez poznawanie nowych miejsc i sytuacji, wzrost zdolności komunikacyjnych i dojrzałości społecznej, a także rozwój sfery emocjonalno-społecznej poprzez rozwijanie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
 - Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełno-SPRAWNYCH w Jezioranach zadanie „*TEATROMANIA – warsztaty teatralne dla osób niepełnosprawnych intelektualnie*”. W ramach projektu 40 osób niepełnosprawnych korzystało z indywidualnych zajęć psychologicznych, warsztatów teatroterapii z elementami muzykoterapii oraz warsztatów malowania olejnego. Uczestnicy zadania brali również udział w występach artystycznych zorganizowanych w domach pomocy społecznej i ośrodka szkolno-wychowawczym.
 - Polskiemu Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Biskupcu zadanie „*Program wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i ich rodzin*”. W ramach realizacji zadania 23 niepełnosprawnych beneficjentów uczestniczyło w zajęciach teatralno-artystycznych, wyjściach do miejsc użyteczności publicznej (poczta, biblioteka) i restauracji. Zorganizowano również 8 treningów mieszkaniowych dla 48 osób niepełnosprawnych oraz cykl 6 warsztatów dla 53 rodziców i opiekunów tych osób. Realizacja zadania pozwoliła na zapobieganie izolacji, bezczynności i marginalizacji osób niepełnosprawnych, wywarła pozytywny wpływ na zmianę postaw społecznych w odniesieniu do tych osób, umożliwiła pełniejszą integrację osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym, a także zdeterminowała pozytywną zmianę postaw rodziców i opiekunów osób z niepełnosprawnością intelektualną w stosunku do ich możliwości.
 - Stowarzyszeniu Kulturalnemu „Viva art.” w Elblągu zadanie „*Przełamać ciszę*”. Dzięki realizacji projektu 28 osób niesłyszących i niedosłyszących uczestniczyło w warsztatach umiejętności i kompetencji społecznych, plastycznych i teatralnych, a także w warsztatach z języka migowego. Zorganizowano również wystawę fotografii niesłyszących laureatów ogólnopolskich konkursów fotograficznych oraz wystawę prac plastycznych wykonanych przez osoby z uszkodzeniem słuchu. Ww. działania przyczyniły się do twórczego rozwoju oraz szerszego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, a także do zmiany sposobu postrzegania tych osób, poprzez ich możliwości, a nie ograniczenia.
- b) zlecono organizacjom pozarządowym ze środków z budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego nw. zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, przyznając ww. podmiotom dotacje celowe, w łącznej wysokości 63 200 zł, w których uczestniczyło około 1 500 osób:
- współorganizację Festynu Integracyjnego „*Jesteśmy razem*” dla osób niepełnosprawnych. W imprezie uczestniczyło około 800 osób, w tym osoby niepełnosprawne,
 - „*Kompetentny wolontariusz*”, wykonane przez Stowarzyszenie Kulturalne „Viva art” w partnerstwie z Centrum Spotkań Europejskich „*Światowid*” w Elblągu, w którym wzięło udział 361 osób, w tym 304 osoby niepełnosprawne,
 - „*Wsparcie dzieci zagrożonych niepełnosprawnością w dążeniu do samodzielnego funkcjonowania*”, zrealizowany przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Iławie, w którym uczestniczyło 43 dzieci niepełnosprawnych,
 - „*Centrum Informacyjno-Szkoleniowe Rehabilitacji i Doradztwa Zawodowego*”, prowadzone przez Polski Związek Niewidomych Okręg Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, z którego usług skorzystało 80 osób niepełnosprawnych,
 - „*Amazonko bądź liderką – buduj silne stowarzyszenie*”, projekt zrealizowany przez Olsztyńskie Towarzystwo Amazonki, w którym uczestniczyło 18 osób niepełnosprawnych.
 - „*Program postrehabilitacyjny adresowany do osób uzależnionych od narkotyków po ukończonym podstawowym procesie leczenia*”, z którego skorzystało 20 osób niepełnosprawnych,

- „Program psychoedukacyjny dla osób zagrożonych uzależnieniem i ich rodzin”, którego uczestnikami było 58 osób niepełnosprawnych,
- „Prowadzenie całodobowych dyżurów telefonicznych przez Olsztyński Telefon Zaufania – Anonimowy Przyjaciel – konferencja szkoleniowa dla dyżurnych OTZ”, w której uczestniczyło 65 osób.

Współpraca Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi w celu aktywnej integracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej umożliwiła szerszy udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i integrację ze środowiskiem, co wpłynęło na poprawę jakości życia tych osób i członków ich rodzin.

8. W celu zbadania stopnia przystosowania szkół ogólnodostępnych do potrzeb edukacyjnych niepełnosprawnych dzieci i młodzieży Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w 2012 r. opracował raport na temat dostępności szkół i placówek oświatowych województwa warmińsko-mazurskiego dla ww. osób. Dla pełnej diagnozy sytuacji osób niepełnosprawnych w oświacie niezbędne stało się zidentyfikowanie aktualnych możliwości kształcenia tych osób na poziomie wyższym. W związku z tym, w 2013 r. skierowano ankietę dotyczącą tego problemu do 18 szkół wyższych, działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Na podstawie zebranych informacji, opracowano raport na temat dostępności uczelni wyższych województwa warmińsko-mazurskiego dla ww. osób. Ww. dokument rozpowszechniono wśród powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz miejskich ośrodków pomocy rodzinie z terenu województwa, a także udostępniono Kuratorium Oświaty w Olsztynie. Wyniki przeprowadzonego badania przedstawiono również na spotkaniu Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych, działającej przy Marszałku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z przedstawicielami powiatowych społecznych rad ds. osób niepełnosprawnych działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, w którym uczestniczyli również przedstawiciele uczelni wyższych naszego województwa. Wnioski i rekomendacje z przeprowadzonych badań posłużą do inicjowania działań mających na celu zwiększenie dostępu niepełnosprawnej młodzieży do nauki w uczelniach wyższych, a przez to wyrównywanie ich szans edukacyjnych. Raport zostanie również wykorzystany przy planowaniu programów i projektów w obszarze integracji i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

PRIORYTET: AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Cel ogólny: Zwiększenie aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu zawodowym.

Osoby niepełnosprawne stanowią grupę zróżnicowaną pod względem stopnia i rodzaju niepełnosprawności, co powoduje konieczność indywidualizowania pomocy adresowanej do tych osób w zakresie aktywizacji zawodowej. Z uwagi na ten fakt oraz wzrost stopnia bezrobocia w całym kraju, wynikający z obniżonej koniunktury gospodarczej, zła sytuacja na rynku pracy dotyka w pierwszej kolejności właśnie osoby niepełnosprawne. Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia oraz awansu zawodowego, m.in. poprzez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. W 2013 roku kontynuowano działania podjęte w poprzednich latach, zmierzające do poprawy sytuacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

1. Koordynatorem zadań w województwie warmińsko-mazurskim na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych jest Wojewódzki Urząd Pracy, który jednocześnie monitoruje działalność w tym zakresie. Osoby niepełnosprawne stanowią jedną z priorytetowych grup, do których w pierwszej kolejności adresowane są programy aktywizacji oraz pośrednictwa pracy, co zostało uwzględnione w *Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku* oraz *Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na 2013 rok*.

Z informacji Powiatowych Urzędów Pracy zebranych przez WUP w Olsztynie wynika, że w 2013 roku zarejestrowano 3 249 podjęć pracy przez bezrobotne osoby niepełnosprawne. Wśród osób, które znalazły zatrudnienie, 651 podjęło pracę subsydiowaną ze środków Funduszu Pracy lub PFRON. Ponadto, 933 osoby niepełnosprawne uczestniczyły w szkoleniach, pracach społecznie użytecznych, stażach zawodowych i przygotowania zawodowego dorosłych.

Wykorzystując możliwości jakie daje Program Operacyjny Kapitał Ludzki, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, kontynuował w 2013 roku szereg działań zmierzających do złagodzenia trudnej sytuacji tych osób na rynku pracy.

W ramach ogłoszonych w 2013 r. konkursów w priorytecie VI *Rynek pracy otwarty dla wszystkich* działaniu 6.1. *Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie* poddziałaniu 6.1.1 *Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy* podpisano 4 umowy, w których uczestniczyło 120 osób niepełnosprawnych. W trakcie realizowanych projektów osoby niepełnosprawne zostały

objęte wsparciem wynikającym z Indywidualnych Planów Działań poprzez zastosowanie co najmniej trzech instrumentów dostosowanych do indywidualnych potrzeb każdego uczestnika projektu.

Ponadto, w 2013 r. podpisano 3 umowy o dofinansowanie projektu współpracy ponadnarodowej, dzięki którym działaniami objęto 140 osób niepełnosprawnych. W ramach ww. projektów odbyły się indywidualne spotkania z doradcą i psychologiem, podczas których określano kompetencje fachowe, metodyczne, osobiste i socjalne poszczególnych uczestników, a także przeprowadzono treningi kompetencji i interpersonalne. Beneficjenci mieli również możliwość odbycia praktyk zawodowych oraz szkoleń w zakładach pracy.

2. W celu zwiększenia dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia prowadzone były także działania w ramach priorytetu VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, współfinansowanego ze środków EFS. Wobec tych osób stosowane są instrumenty aktywnej integracji, mające na celu przywrócenie osób wykluczonych na rynek pracy oraz ich integrację ze społeczeństwem, poprzez przywrócenie zdolności lub możliwości zatrudnienia, uzyskanie wsparcia dochodowego oraz wyeliminowanie przeszkód napotykanym przez osoby i rodziny w dostępie do praw i usług społecznych, a przez to wspierających ich powrót do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

W zakresie powyższych działań, w 2013 roku, dofinansowano projekty wspierające integrację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych na łączną kwotę 7 674 208,92 zł, w których uczestniczyło ponad 600 osób niepełnosprawnych. Szczegółowy wykaz ww. przedsięwzięć przedstawia Tabela nr 3:

Tabela nr 3 Projekty wspierające integrację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych dofinansowane w 2013 r. w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013

Lp.	Nazwa dofinansowanego podmiotu	Nazwa dofinansowanego zadania	Liczba niepełnosprawnych beneficjentów
1.	ATEST Szkolenia, Obsługa Firm Beata Maria Chojeła	Moje miejsce na rynku pracy. Dobre praktyki w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim	40
2.	Elbląska Rada Konsultacyjna Osób Niepełnosprawnych w Elblągu	Trening dobrze ustawiony	80
3.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku	Szansa na lepszą przyszłość	4
4.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie	Aktywność i Integracja szansą na lepsze jutro	2
5.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie	Moją motywacją jest moja przyszłość	17
6.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elku	Aktywizacja zawodowa i integracja społeczna bezrobotnych osób niepełnosprawnych w powiecie elckim	20
7.	Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszykach	W pełni sprawni na rynku pracy – aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych w powiecie bartoszyckim	15
8.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kętrzynie	Gotowi do pracy	14
9.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Giżycku	Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie – Centrum DZWONI	62
10.	Powiat Piski / Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz	Droga do samodzielności w Powiecie Piskim	6
11.	Powiat Braniewski / Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Braniewie	Wszyscy mamy równe szanse – aktywizacja osób wykluczonych	12
12.	Powiat Węgorzewski / Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie	Pomocna dłoń zespół wsparcia osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	3
13.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie aktywnie integruje	14
14.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elku	Start w samodzielność	5

15.	Fundacja Q	Krok do pracy	44
16.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim	Od wsparcia do samodzielności	15
17.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy	Szansa na przyszłość – aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem	8
18.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie	Niepełnosprawni, Niepowtarzalni – w poszukiwaniu indywidualnych predyspozycji	110
19.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powiatu iławskiego	26
20.	Fundacja Stabilo	Pokonujemy bariery w drodze do kariery	36
21.	Edukacyjna-Szansa AZIRO Luiza Włoch	Nowoczesny Masażysta SPA	24
22.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim	Szansa na lepszą przyszłość	7
23.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszychach	Szansa na Twój sukces	15
24.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gołdapi	Szansa dla Ciebie	4
25.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Działdowie	Razem ku samodzielności	20
26.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie	Powiat Olsztyński aktywizuje	22
27.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Biskupcu	Droga do samodzielności – Program wsparcia osób z niepełnosprawnością intelektualną	13
28.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elku	Krok w przyszłość	3

3. Jedną z podstawowych form aktywności osób niepełnosprawnych wspomagającą proces rehabilitacji zawodowej i społecznej jest uczestnictwo w zakładach aktywności zawodowej. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego na podstawie art. 35 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) w 2013 r. dofinansował, ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, koszty działania 5 zakładów aktywności zawodowej, tj. w Giżycku, Elblągu, Biskupcu, Kamionku Wielkim i Polskiego Związku Niewidomych w Olsztynie, na łączną kwotę 2 960 000 zł oraz ze środków budżetu Województwa, w kwocie 323 000 zł.

Środki przekazane zostały ww. zakładom m.in. na wynagrodzenia osób niepełnosprawnych i pracowników obsługi, pokrycie kosztów materiałów, energii, usług materialnych i niematerialnych niezbędnych do realizacji rehabilitacji i obsługi, kosztów transportu i dowozu osób niepełnosprawnych, zakupu środków trwałych i wyposażenia, a także szkoleń związanych z przygotowaniem ich do pracy na otwartym rynku.

Łącznie Zakłady te na koniec 2013 r. zatrudniały 238 osób, w tym 171 osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Dzięki dofinansowaniu, osoby niepełnosprawne zatrudnione w zakładach aktywności zawodowej, obok wykonywania pracy zarobkowej, uczestniczą w rehabilitacji społecznej, przygotowują się do życia w otwartym środowisku oraz uczą się pełnego, niezależnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości.

4. W procesie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi, niezwykle ważne jest również podejmowanie działań w zakresie inicjowania i tworzenia podmiotów ekonomii społecznej wspomagających ten proces. W zakresie ww. działań Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej przy współpracy z Ośrodkami Wsparcia Inicjatyw Ekonomii Społecznej w Olsztynie i Elblągu, Federacji Organizacji Socjalnych oraz Warmińsko-Mazurskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych, w dniach 17-18 maja 2013 r. zorganizował Warmińsko-Mazurskie Dni z Ekonomią Społeczną.

W programie ww. przedsięwzięcia odbyła się konferencja pn. „*Stawiamy na Biznes Społeczny*”, w której udział wzięli przedstawiciele władz lokalnych, samorządu, publicznych i niepublicznych instytucji pomocy i integracji społecznej, rynku pracy, a także, w ramach nawiązanej współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z Prowincją Perugia, przedstawiciele włoskiej delegacji oraz przedstawiciele Towarzystwa Parytetowej Pracy Socjalnej z Niemiec. Podczas spotkania omówiono m.in. możliwości aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez ekonomię społeczną. Przewiedziono również Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz ramy strategiczne wdrażania zadań na rzecz ekonomii społecznej w Polsce. W ramach przykładów dobrych praktyk, przedstawiciele Niemiec podzielili się swoim doświadczeniem w niwelowaniu barier społeczno-zawodowych osób niepełnosprawnych.

W trakcie Warmińsko-Mazurskich Dni z Ekonomią Społeczną odbyła się kampania pn. „*Drzwi otwarte podmiotów ekonomii społecznej*”. Z pomocą władz lokalnych, które włączyły się w propagowanie tego przedsięwzięcia na swoich terenach, 57 przedstawicieli podmiotów działających w obszarze ekonomii społecznej otworzyło drzwi dla zwiedzających w celu zaprezentowania funkcjonowania swoich ośrodków. Kampania była wspaniałą okazją do poznania się nawzajem mieszkańców oraz zapoznania się lokalnej społeczności z ofertą instytucji, działających w ww. obszarze.

Doświadczoną okazją do bliższego poznania ekonomii społecznej były również Targi Ekonomii Społecznej, które towarzyszyły XV Festynowi Integracyjnemu „*Jesteśmy Razem*”. Podczas ww. targów można było nie tylko wymienić doświadczenia z przedstawicielami przedsiębiorstw społecznych i organizacji pozarządowych, poznać oferowane przez nie produkty, ale również uczestniczyć w bezpłatnych warsztatach m.in. garncarskich i zdobienia przedmiotów techniką decoupage.

PRIORYTET: PARTNERSTWO NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Cel ogólny: Rozwój partnerstwa na rzecz osób niepełnosprawnych zapewniający ich aktywne uczestniczenie w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym.

Działania partnerskie w zakresie realizowanych zadań na rzecz osób niepełnosprawnych dają możliwość efektywniejszego wykorzystania posiadanych zasobów w obrębie wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu tych osób. Skuteczność tych działań zwiększa się poprzez szerszą współpracę różnych podmiotów, w tym administracji publicznej oraz podmiotów niepublicznych. Dzięki tej współpracy buduje się silne partnerstwo pomiędzy tymi jednostkami w zakresie rozwiązywania istotnych problemów osób niepełnosprawnych. Ponadto, poprzez ww. działania następuje zwiększenie świadomości tych podmiotów na temat potrzeb osób niepełnosprawnych. Mając na uwadze powyższe, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz jego jednostki organizacyjne podejmowały działania mające na celu rozwój partnerstwa.

1. W ramach partnerstwa organizacji pozarządowych i instytucji działających na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, przedstawiciel Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, w 2013 r. uczestniczył w konferencji pt. „*Wykluczenie społeczne – problem jednostki czy społeczeństwa*”, podsumowującej realizację projektu, współfinansowanego ze środków EFS, pod nazwą „*Centrum Aktywności Zawodowej i Społecznej*”, organizowanej przez Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej i Osób Pokrzywdzonych w Wyniku Wypadków Komunikacyjnych „*PROMYK*” w Szczytnie. Udział w spotkaniu dał możliwość poznania efektów realizacji ww. projektu, zaprezentowania działań Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, z udziałem środków PFRON, upowszechnienie informacji na temat możliwości zlecenia przez Samorząd Województwa zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych organizacjom pozarządowym i fundacjom, a także zidentyfikowanie w województwie aktualnych problemów i potrzeb w tym zakresie.

Ponadto, przedstawiciel Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej brał udział również w II Ogólnopolskim Spotkaniu Sieciującym Zakłady Aktywności Zawodowej, zorganizowanym przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi w Puszczykowie. W ww. spotkaniu wzięli udział przedstawiciele zakładów aktywności zawodowej, przedsiębiorstw społecznych oraz jednostek samorządu terytorialnego. W trakcie spotkania odbyła się debata nad kluczowymi problemami zakładów aktywności zawodowej oraz warsztaty dla kadry kierowniczej ZAZ i przedstawicieli instytucji nadzorujących ich działalność, m.in. w zakresie prawidłowego rozliczania środków finansowych przekazywanych na działanie tych zakładów. Spotkanie to zaowocowało wydaniem przez organizatora spotkania publikacji pn. „*Informacje, propozycje, rekomendacje*”, w której m.in. znalazły się rekomendacje do zmian w przepisach dotyczących zakładów aktywności zawodowej. Wydawnictwo upowszechniono wśród podmiotów biorących udział w ww. spotkaniu.

2. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej oraz Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa przy współpracy z Ośrodkami Wsparcia Inicjatyw Ekonomii Społecznej prowadzonymi przez Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw pozarządowych zorganizował w 2013 r. spotkanie kadry Warsztatów Terapii Zajęciowej. Celem spotkania było m.in. wymiana doświadczeń w zakresie funkcjonowania

WTZ. Spotkanie dało również możliwość zaprezentowania dobrych praktyk w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz zagadnień dotyczących roli warsztatów terapii zajęciowej w tworzeniu spółdzielni socjalnych.

3. W roku sprawozdawczym Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przedstawił do zaopiniowania Wojewódzkiej Społecznej Radzie ds. Spraw Osób Niepełnosprawnych, działającej przy Marszałku Województwa Warmińsko-Mazurskiego, projekt uchwały Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego w sprawie określenia zadań Samorządu Województwa, finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2013 r., pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych. Skonsultowano również z Wojewódzką Radą rodzaje zadań, które Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zaplanował zlecić w 2013 r. fundacjom oraz organizacjom pozarządowym.
4. W 2013 r. współorganizowano 2 spotkania Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych z przedstawicielami powiatowych społecznych rad ds. osób niepełnosprawnych, których celem było nawiązanie szerszej współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z ww. radami w zakresie podejmowania wspólnych działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Podczas ww. spotkań zaprezentowano działania na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym dobre praktyki w zakresie ekonomii społecznej na przykładzie działań Powiatu Lidzbarskiego oraz Powiatu Giżyckiego.
5. W zakresie działań mających na celu rozwój partnerstwa na rzecz wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie w 2013 r., będąca jednostką organizacyjną Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, prowadziła współpracę z instytucjami i stowarzyszeniami, w tym z:
 - Ośrodkiem Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym w Olsztynie,
 - Miejskim Zespołem Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Olsztynie,
 - Polskim Związkiem Niewidomych Okręg Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
 - Fundacją Szansa dla Niewidomych – tyflopunkt w Olsztynie,
 - Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Biskupcu,
 - Polskim Stowarzyszeniem Diabetyków Oddział Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
 - Domem Pomocy Społecznej Nasz Dom w Olsztynie,
 - Domem Pomocy Społecznej Dom nad Doliną w Różnowie,
 - Domem Pomocy Społecznej PZN w Olsztynie,
 - Centrum Alzheimerera Dar Serca w Olsztynie
 - Fundacją Klucz w Warszawie,
 - Stowarzyszeniem De Facto w Płocku.

W ramach ww. współpracy bibliotekarze uczestniczyli w szkoleniach:

- Komunikacja z osobami zaburzonymi psychicznie,
- Bibliofestiwal 2013. Edukacja w bibliotekach Małopolski. Szkolenie „Seniorzy w bibliotekach – działania i finansowanie,
- Pisanie i prowadzenie programów edukacyjnych i literackich z elementami biblio i bajkoterapii,
- Seniorzy w bibliotekach,
- Wolontariusz w bibliotece.

Dzięki tym szkoleniom bibliotekarze zdobyli nowe kompetencje i umiejętności pracy z czytelnikiem niepełnosprawnym i seniorami.

Ponadto, w 2013 r. uczestniczono w konferencji z okazji XX-lecia działalności Fundacji Szansa dla Niewidomych – tyflopunkt w Olsztynie. Podczas spotkania pracownicy biblioteki poznali nowe technologie i sprzęt tyflograficzny, który przyczynia się do wyrównywania szans osób z dysfunkcją wzroku.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizował „Wojewódzki program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2012-2015” zgodnie z przyjętym harmonogramem, biorąc pod uwagę zdiagnozowane wcześniej najistotniejsze problemy osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin w województwie warmińsko-mazurskim.

Wszystkie zadania realizowano we współpracy z samorządami powiatów i gmin, organizacjami pozarządowymi, partnerami społecznymi, a przede wszystkim z przedstawicielami środowiska osób niepełnosprawnych.

Aktualnie opracowywany jest *Raport* z monitoringu wdrażania w roku 2013 *Programu*, uwzględniający działania wszystkich podmiotów uczestniczących w jego realizacji, który zostanie upubliczniony po jego przyjęciu przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego.